

CZIGÁNY DEZSŐ (1883-1938)

Nagybányai táj kazlakkal | *View of Nagybánya (Baia Mare) with Stacks, 1906*

Olaj, vászon | Oil on canvas, 42,5 x 47,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Cziganý

Kezdő ár | Starting price: 6 500 000 Ft / 18 056 EUR

Becsérték: 10 000 000 – 14 000 000 Ft

Estimate: 27 778 – 38 889 EUR

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | PRESUMABLY EXHIBITED:

„Ifjúság” Fiatal modern magyar festők műveinek kiállítása,
Budapest, Könyves Kálmán Szalon, 1907. június, (kat. 4. vagy 5.)

1. Paul Gauguin: *Arles-i táj, 1888*
Indianapolis Museum of Art,
Indianapolis

2. Hollósy Simon: *Szénaboglyák, 1910-es évek*
magántulajdon

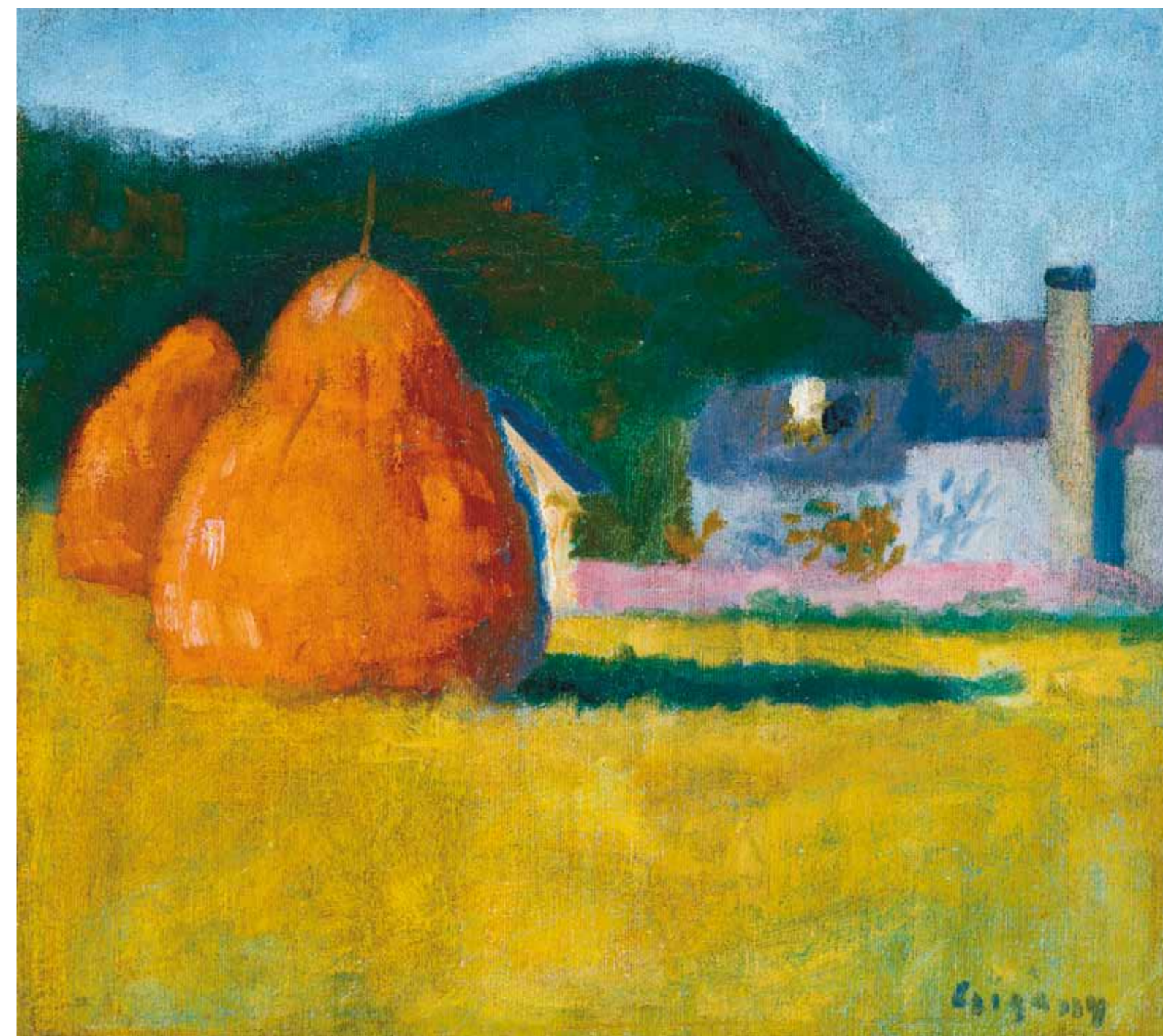
3. Paul Signac: *Szénaboglya, 1882*
magántulajdon

Czigány Dezső majd másfél évnyi párizsi tartózkodást követően 1906 áprilisában érkezett vissza Magyarországra. Előbb Budapesten, majd Nagybányán időzött, de a nyarat már a szabadiskolától függetlenül dolgozva töltötte. Czöbel egy lépéssel bátrabban, ezen a nyáron itt festette meg első fauve képeit, Czigánynak azonban még szüksége volt pár hónapra, hogy szintén fauvos periódusába lépjen. Az ekkor szintén Nagybányán dolgozó Ferenczy Károlyt választotta mesteréül, így ennek megfelelően posztimpreszionista tájképekkel és naturalista

portrékkal próbálta meghatározni a valósághoz fűződő, de Párizs hatására már a korábbiaktól gyökeresen megváltozott viszonyát. Ez a fajta természetűség azonban már nem a nagybányai művészet kezdeti idejét meghatározó, Jules Bastien-Lepage nyomdokain haladó, úgynevezett finom naturalizmust jelentette, hanem attól jóval színesebb, szecessziós felhangokkal ékes, pasztózusabb ecsetkezeléssel kezelt, posztimpreszionista tájképekben teljesedett ki. Czigánynak szüksége volt erre az átmenetre, s mivel kivételes képességű művész volt, így

ezek a művek is méltán gyönyörködtetik mai szemlélőjüket. A most felbukkant nagybányai tájrészletet ábrázoló remek festménye pár évvel ezelőttig ismeretlen volt a kutatás előtt. Több mint száz évnyi lappangás után került elő, hogy a magyar modernizmus egyik legizgalmasabb korszakáról tanúskodjon.

A kép valószínűleg szerepelt a korai magyar modernizmus egyik legjelentősebb kiállításán, melyet a budapesti Könyves Kálmán Szalon rendezett „Ifjúság” címmel 1907 nyarán.

„Ez a kis kiállítás egyik jele annak a forrongásnak, mely a magyar művészetben egy idő óta annyira érezhető, mely annyi vitára ad alkalmat, s kettéválasztja a magyar közönség táborát. A maradiak sanda szemmel néznek erre a jelre, a rapszodikusabb lelkek hosszannával üdvözlik, pedig egyik félnek sincs igaza. Mert ez még csak az első lépés az új, az igazán modern művészet felé, még csak reakció, még csak tiltakozás a megunt régi ellen...» – üdvözölte „A legfiatalabb művészet” című írásában az úttörő tárlatot Nyitrai József műkritikus.

Czigány tudatos döntésként mellőzte tájrészletén a szokásos nagybányai paneleket. Nem jelennek meg rajta az oly jellegzetes templomok, a tipikus bányászházak és a konkrét topográfiai részletek sem. Tájképe mégis eszenciális nagybányai ábrázolás, mely a külsőségeken túl sokkal inkább festésmódjával, színvilágával és látásmódjával árulkodik egyértelmű származásáról. Czigány két nagy példaképében, Paul Cézanne-ban és Ferenczyben egyaránt azt a művészi alapállást csodálta és tartotta ön maga számára követendőnek, mely a leghétközna-

pibb témákkal is valami állandót, örök művészt volt képes kifejezni, a legegyszerűbb festői eszközökkel és a legbanálisabb témaválasztással is monumentális hatású műveket tudott alkotni. Példájuk nagyszerű alkotásokra sarkallta, és nagymértékben hozzájárult, hogy Czigány megtalálja azt az utat, ami miatt ma a modern magyar festészet legkiválóbb úttörői között tartja számon a művészettörténet.

RUM ATTILA